Ч. 187. Львів, субота дня 3. вересня (21. серпня) 1910. Річник XIV.

Передплата
на »РУСЛАНА« виносить:
в Австриї:
на цілий рік . . 20 кор.
на пів року . . 10 кор.
на чверть року . 5 кор.
на місяць . . 1·70 кор.
За границею:
на цілий рік: зі щоденною висилкою 7 долярів, або 12 рублів: з висилкою двічи в тижни 5½ доляра, або 10 рублів; з висилкою що суботи 4½ доляра, або 9 рублів.
Поодиноке число по 10 сот.

РУСЛАН

»Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.« — З Руслановых псальмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня крім неділь і руских сьвят о 5½ год. по полудни.

Редакция, адміністрация. і експедиция »Руслана« при ул. Оссоліньских ч. 11. партер (фронт від ул. Тихої). Експедиция місцева в Агенциї Соколовского в пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застережене.

Рекламациї неопечатані є вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по ціні 20 с. від стрічки, а в „Надісланім“ 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 сот. від стрічки.

Телефон Редакциї ч. 1484 — Конто почт. щадниці ч. 98.704.

Про нашу пресу і потребу орґанізациї.

(Надіслана статя).

(Конець).

II.

Виховуванє суспільности нігде не відбувало ся і не відбуває ся инакше, тілько так, що один чоловік або громадка людий ширить між народом с в о ї гадки, подає с в о ї ради і способи, які уважає найвідповіднїйшими для загалу. Люди се приймають, або не приймають, як кому до вподоби. Між бачимо в самій Галичині між своїм народом все, чого хочете: тут і наші Українці, розбиті на кілька таборів, тут і москвофіли, також роздвоєні, тут і радикали, социялісти і ин. — усі они містять ся у нашій невеликій східній Галичині. Всі ті поділи і відтінки — се добуток тої праці, яку діди та батьки починали. А було тих дідів та батьків у початках все лише кількох.

Чи глубоко у нашу суспільність засягла вже та сьвідомість, що казала їм пристати до сего або того табору? Чи можна вже сказати, що із трох міліонів нашого народу в Галичині триста тисяч уже розуміє діло і має хоч троха більшу сьвідомість по запотребованю часописий та книжок (і в нас і в москвофілів разом), то треба сказати, що она ще дуже невелика, бо ледви, чи всі наші часописи і вся наша література находять разом 25.000 передплатників і купців. А колиб їх було і в двоє і в четверо більше, то все ще булаб се тілько тоненька, як павутна, верства сяк чи так сьвідомих людий на трох міліонах несьвідомого народу. А що стілько їх нема, се кождий з нас бачить, хоч і не числив.

Мало того; ми й у сеї нечисленної сьвідомої верстви помічаємо велике лихо: ми не маємо с в о ї х р о д и н хоч з такою „родинною“ проґрамою, як у Поляків. Ще батько, як батько він хоч деколи дещо читає передовсім очивидно політику, натомісць мати, сини, доньки, нецікаві на політику, так мало потребують книжок, що в нас і добра книжка, печатана в одній тисячі примірників, жде роками, заким розійде ся. Такі нечувано дешеві книжки, як „Руске письменство“, видаване „Просьвітою“, кождої книжки найбільше по 5000 примірників, перестали на якийсь час далї виходити, бо „Просьвіта“ мала вже за багато довгів з причини сего видавництва. А сеж наша література, гарно зредаґована і видавана, продавана без нїякого зарібку нї для редактора нї для товариства! І нема в нас 5000 родин [illegible] людий, що не жалували би на се кількадесять корон! На чім же виховують батьки і матери свої діти?! *)

Літературних видавництв, навіть таких, як колись була „Зоря“, у нас нема; „Літ. наук. Вістник“ утік до Київа, бо в Галичині не мав з чого жити; на україньскі видавництва у нас взагалї нема попиту **); Видавнича Спілка завмерла; „Просьвіта“ все ще не має більше, як кількаНайцять тисяч членів, коли тимчасом Словінці (народець менше численний як галицкі Русини) у подібнім товаристві мають більш сто тисяч членів — і се все має бути доказом високого піднесеня духа у нашого загалу, доказом зросту сьвідомости?! А що сказати про нашу музику, театр, малярство і різьбарство? Де они? Як розвивають ся? Чи не буде вірним поміченє, що ми на декотрих згаданих полях у п а л и, а не підняли ся ще висше? А що всї ті невідрадні обяви в суспільнім житю у великій мірі є також наслідком сего загального настрою, ширеного нашою пресою, сего маловаженя одної сторони житя на користь другої, се кождий завважає, хто лише дивить ся та слухає.

І нїкого се нї болить, нї гризе, — вся журба нашої преси в тім, що опозиция в парляменті була ще за слаба, бо коли би була ще острійша, то очивидно се помогло би на всї наші недостатки: і на літературу і на музику і на все ***). Велика о д н о с т о р о н н і с т ь — се одна з найтяжших хиб нашої преси, котра вбиває рух книжковий, а натомість не дає майже нічого. А коли й дає дещо, то про Марк Твена, Кнута Гамсуна, а не про Коцюбиньского, Кропивницкого, Олеся і инших письменників, Галичинам може й не більше відомих, як Твен та Гамсун. Про Гамсуна дадуть перекладену статю з німецкого і вже є що печатати; а свого автора треба би вперід прочитати, а до сего у політи-

---

О. П. А. Шеган (P. A. Sheehan).

Мій новий сотрудник.

Оповіданє із записок ірляндського пароха.

Переклав *Володимир Держирука.*

(Дальше).

Наспів за се лист від адвоката фабрики в Люґбурі, в якім сей пан доносить, що справа против сотрудника перейшла до висшого суду в Дублинї. О. Летбі одвітив йому заявою, що не може зробити нічого більше, як тільки виставити на продаж свої движимости і книжки і відослати одержані за се гроші адвокатови.

Так стояли справи, коли одного дня прийшов до мене сотрудник блїдий, як полотно, дріжучою рукою подав менї задруковану картку і вказав на вій один розділ.

На перший погляд не багато говорила ся карточка а однак був се остаточний вирок неплатности, банкроцтва; бо ся карточка містила виказ вироків суду найвисшого проти лихих довжників. Розділ, який показав менї сотрудник, був слїдуючий:

Ґрафство: Ґельвей.
Д о в ж н и к: о. Едвард Летбі.
П о з о в н и к: Товариство фабрики в Люґбурі.
Д а т а в и р о к у: 12. жовтня 187..
Д о в ж н а с у м а: 126 фунтів штерл.
С у д о в і к о ш т и: 8 фунтів, 12 шилїнґів, 6 пенсів.

— Отсе конець — сказав сумно — тому написав я до епископа прошенє о e x e a t.

— Лихо, дуже лихо! — замітив я.

— Гадаю, що тепер черга на панів з Кількіль а опісля на нотаря.

— Сумна справа — одвітив я — треба однак прикликати на поміч цїлу силу духа і просити о ласку Божу.

— Жертвував ся я Всевишньому при нинїшній Службі Божій — шепнув, здержуючи зворушенє — однак такого удару я не надїяв ся. Нехай і так буде! Не цофаю пересьвідчень, анї не жалую своїх чинів. Нераз ви, отче добродію, говорили про терпінє:

„... a s p e r a, s e d n u t r i x h o m i n u m b o n a“.

— Заберу ся тепер до продажи всього, що маю, а опісля виберу ся там, де:

„Констеляциї більші, яснїйший місяць,
[блаженнїйше небо,
Горяче сонце, гаї пальм високих,
[пригадають рай“.

— Остане однак тут по менї імя Летбі! Л е т б і! — се клич остерігаючий перед соромом і упадком для грядучих поколїнь. Мій Боже! Як відмінно уявляв я собі сьвіт тому рік! Хтож про се погадав би? А я так тїшив ся моєю працею, хатиною, книжками, хором, дїтьми!

— Алїция і Бітра вилїчили ся без шкоди з огню, чому отже і ваші журби не мають закінчити ся успішно? — сказав я тихо.

— Ах, отче парох! Їх терпіня були фізичні і домашні. А менї як же вийти із сего пониженя?

— І се можна поконати. Чиж не говорить ся в сь. Письмі: „opprobrium hominum et abjectio plebis“. Ви сповняли свій обовязок, стараючи ся свої спосібности вихіснувати для загального добра, для добра безталанного народу; сї неповодженя нехай вас не зражають і не знеохочують вас до дальшої працї. Finis coronat opus. Щасливий, хто видержить до самого кінця.

— Правда! Тому держу ся все сего принципу і працюю, скільки можу.

— Дайте менї знати, що скаже епископ бо все таки маю надію, що все скінчать ся гаразд.

— Нї, нї, отче парох. Ви берете свою доброту за добру ворожбу. Треба шукати нового сотрудника!

* * *

Подїї сего пополудня не заповідали ся дїйсно так, щоби мали здійснити ся мої слова Коло шестої години, в часї неприсутности сотрудника, явив ся в селї візок з двома чужими панками. Висїли з візка і довідали ся, де мешкає о. Летбі і опісля пішли до його дому і заявили переляканій Лїзї, що фантують всї річи. Як добра ірляндська дївчина, Лїза проклинала, називала, грозила полїцію, присягала пімстити ся на висшім суді, та чужинцї нїчого собі із сего не робили і засїли спокійно в кухнї. Упав тодї на село великий страх і гнїв загорів в неодній груди а вістка ся розійшла ся до найдальших гірських закутин і самітних хатин рибацьких так, неначе мешканцї села запалили алярмові огнї, або розіслали кінних післанцїв. Щож з того? Гнїв був безсильний супроти права, за яким стояла могучість Анґлїї.

(Дальше буде).

чного редактора нема передовсім охоти. Бо й на що? За той час можна написати десять статий про чорногорского короля, куди важнійшого чоловіка для нас, як Коцюбиньский!

Ся односторонність преси — маю на думці передовсім „Діло“, котре дуже часго дорікає „Русланови“, мовляв: куди тобі мізерному зі мною міряти ся! я таке мудре і велике! — так ся односторонність разом із тими хибами, про які вже попереду була бесіда, є очивидно нічим иншим тілько фотоґрафією і ґрамофоном поважних панів редакторів „Діла“, учителів нашої суспільности, тим більше пустих і надутих, чим частійше у других добачують готентотскі та чорносотеньскі інстинкти.

Они на себе дивлять ся, як на вибраних, всесторонно осьвічених всезнайків а по правді служать в „Ділі“ як найми ти за гроші, бо своїми особистими переконанями зовсім туди не годять ся: анї сей теоретичний анархіст, що пише про Ферера і рівночасно прс потреби нашої Церкви; анї той, що служив спокійно при „Буковині“, а тепер нищить „рептильки“, анї третий, що сидить на двох стілцях, у радикальній редакциї і в „Ділі“, анї четвертий, що вже й яко редактор повинен піти на пенсию, бо сьміють ся з него єго „товариші“ в редакциї, анї жаден — се взагалі люди, котрим над карком висить меч Дамокля, бо Народний Комітет може їх колись так само викинути з „Діла“ за поріг, як викинув пана посла Цегельского, хоч він такий розумний, що опозицию розуміє ще лїпше, ніж єго шеф... Славні бубни за горами, а з близка — шкіряні...

Тут ми бачимо виразно, яка залежна кожда часопись від своїх редакторів. Не передплатники наказують, яка має бути часопись, лише редактори день в день силують публику читати то, що їм на думку впаде. А що наша публика доволї бідна на самостійні думки, на критику, то й приймає без протесту науку, яку їй подають. А хоч і є люди, що не годять ся із сею наукою — я сам міг би поіменно назвати таких кільканайцять передплатників „Діла“, сьвящеників, — то з простої привички приймають сю часопись, так як щоденну поживу, до якої привикли, хоч она може бути шкідлива.

Не маємо редакторів! Сей стан все ще у нас такий необезпечений, що до него пристають люди тілько припадком, з потреби, для зарібку. Ми не можемо назвати ні одного чоловіка, що вже за молоду думав би про редакторску карієру; а прийшло ся — він тепер учитель суспільности, безцеремонний, як ті давні учителї, що уживали буків. — І тяжко, щоб ми скоро дочекали ся лїпших редакторів; навпаки поважне розуміне суспільних потреб у нас обнизило ся, провід народу взяли у свої руки всякі народні жандарми, в роді Старуха, котрі хоч хотіли би бути поважними, то не потрафлять без — баґнета або бука; розумнійші посли, як п. Олесницкий, не мають між провідниками ні частини тої поваги, яка їм належалась би, (адже памятаємо ще ті часи, як „Діло“ називало Олесницкого льокаєм, і знаємо також дещо про ті інтриґи товаришів-послів, що спонукали Олесницкого мин. року виступити з буджетової комісиї) — а серед таких обставин і редактори сходять на народних жандармів, в роді Старуха, з тою тількс ріжницею, що замісць баґнетами та буками — воюють перами, захваляючи „хлопский параґраф...“

Тимчасом кождий з нас відчуває справді те саме, що о. І. Кливак означив словами:

„Уміємо спомагати всякі, навіть ворожі нам інституциї, сотками і тисячами видаємо на нашу вправдї, але юдину пресу, — а колиб так деяку пайку із того дали ми на свій орґан, не становий, але християньско суспільний, то і користь була би і не було би тих глузовань від цивілів, що „на вашу пресу хиба наплювати.“

О тут ми й договорюємо ся вже до якогось кінця. Знаємо вже, що се і те недобре, і шукаємо на те ради і ліку. О. Кливак радить або »Руслана« зреорґанізувати, або заложити иншу часопись на акциях, — і є переконаний, що публика її підтримає і грішми і працями. Я розвиваю сю думку ще дальше і кажу коротко:

Для обезпеки і розвитку тих справ, які о. Кливакови і всім нам на серці, ми повинні заложити християньско-суспільну орґанїзацию, на взорець німецкої, — і ся партия, із зарядом у Львові, має постарати ся о свою часопись (чи то буде зреорґанізований „Руслан“, чи инша часопись, се ще покаже ся). Партия буде давати моральну і материяльну підмогу своїй часописи — і буде почувати ся до обовязку підтримувати її всіми силами. Без орґанїзациї се не можливе; а без гроший нема доброї часописи. Добрих редакторів і ми не найдемо, бо їх взагалї у нас не видко; але до інформацийної части можна людий найти, до инших статий найдуть ся люди з поза редакциї, спільними силами можна поставити зовсім добру часопись. Тілько в сім випадку наше сьвященьство, котре очивидно мало би бути головною підпорою партиї, повинно би дійсно брати ся до діла енерґічно, а не так як доси, що — як каже о. Кливак — вміло тілько підтримувати своїми грішми і ворожі институциї і юдину пресу. Нехай би раз спробувало підтримати свою орґанїзацию і свою часопись, то помалу відзискало би своє давне значінє, якого без найменшого сумніву тепер не має і не буде мати, коли далї буде спати.

---

*) Се видавництво повинно бути в кождій руский письменній родинї. — Ред.

**) Ось н. пр. „Рідний Край“ з тижневника був приневолений перейти на видавництво три рази в місяць! До сеї справи ще повернемо. — Ред.

***) Опозицією заглушує ся всякі недобори і безуспішности на полі політики, і недобори на полї народної роботи і в тім находить наша суспільність смак, так само як і в опозицийних часописях, бо лекше робити різку опозицию, як хоч би дрібну але систематичну роботу буденну. — Ред.

Огляд часописий.

(*А. А. Стахович про відносини Поляків до москвофілів і Українців та про москвичів і їх роботу в Австриї з окрема*).

(Дальше).

Дальше зазначує А. Стахович, що з розмови з б. послом Мілєвским виніс запевненє, що він вірить в німецку інтриґу і піддержку Українців, щоби тим способом витворити українький сепаратизм і через те викликати в Росиї великі клопоти. Про се мав єму говорити мабуть і п. Дашиньский (хоч імени сего посла добре не затямив, а Дашиньский се заперечував що до п. Василька).

Трете письмо п. Стаховича обговорює справи обидвох ворожих таборів тутешних москвичів а іменно табору більше уміркованого »стариковъ«, по єго думцї, з королем і Давидяком на чолї і їх дневником »Галичаниномъ« і табору Дудикевича »новокурсниковъ« з »Прикарп. Русю«. Вельми цїкава характеристика сего останнього табору і подій в москвофільскім таборі. Стахович пише:

„Другое направленіе, во главѣ котораго стоитъ членъ галицкаго сейма Дудыкевичъ и „за кордономъ“ — В. А. Бобринскій, отличается своимъ радикализмомъ во всѣхъ проявленіяхъ своей дѣятельности, главнымъ же образомъ, въ основномъ лозунгѣ »старо-русской« партіи: галичане — тотъ же русскій народъ, что въ россійской имперіи, и языкъ ихъ потому долженъ быть литературный языкъ русскій (великорусскій). Интересно, что гр. В. А. Бобринскій, столь типичный реакціонеръ у себя дома и въ русской государственной думѣ, здѣсь, въ Галиціи, является покровителемъ и даже создателемъ политической группы, отличительною чертою, которой является яркій радикализмъ и демократизмъ; и не только въ вышеуказанномъ національномъ вопросѣ, но также и въ другихъ пунктахъ политической программы, выставляющей, напримѣръ, безусловное требованіе распространенія избирательныхъ правъ на женщинъ и тому подобные ужасы изъ програмы его „друзей“, кадетовъ, въ русской государственной думѣ. Сторонниковъ этого направленія называютъ »новокурсниками«. Органомъ этой группы является газета „Прикарпатская Русь“, начавшая издаваться осенью 1909. г.

„Вышеуказанныя разногласія между „старо-руссами“, существовавшія въ слабой степени уже давно, явно обострились лѣтомъ 1908 г., послѣ посѣщенія гр. В. А. Бобринскимъ Галиціи. Со свойственнымъ ему темпераментомъ онъ пылко и дѣятельно вмѣшался въ дѣла и сталъ руководителемъ и покровителемъ »старо-русской« партіи, поддерживая и примкнувъ къ радикальному, непримиримому ея крылу. Непримиримость эта значительно съ того времени возросла: И въ рейхсратѣ деп. Марковъ 2-й, представитель въ парламентѣ „новокурсниковъ“ (съ деп. Куриловичемъ) и въ галицкомъ сеймѣ — Дудыкевичъ значительно повысили тонъ рѣзкости и непримиримости своихъ рѣчей и требованій. Это не могло не отразиться на отношеніяхъ польской областной администраціи и вѣнскаго правительства къ „старо-русской партіи“.

„Въ предыдущихъ моихъ письмахъ я говорилъ уже о томъ, что за послѣднее время поляки, предпочитающіе умѣренныхъ „старо-руссовъ“ необузданнымъ радикаламъ „гайдамакамъ“ „украинцамъ“, стали часто покровительствовать первымъ въ ущербъ послѣднимъ, особенно когда былъ намѣстникомъ гр. Адр. Потоцкій, убитый „украинцами“ за это предпочтеніе. Осенью того же года (1908) отношенія поляковъ къ »старорусамъ« были настолько хороши, что польское большинство галицкаго сейма было вполнѣ согласно избрать членомъ краеваго выдѣла одного „старорусса«. Таковымъ намѣчался деп. Ганчаковскій. Но на этомъ же сеймѣ вышеупомянутый Дудыкевичъ, ближайшій соратникъ и единомышленникъ гр. Бобринскаго, подъ вліяніемъ побѣдоносной и торжественной поѣздки этого послѣдняго по селамъ и весямъ Галиціи на братномъ пути съ пражскаго съѣзда, его болѣе чѣмъ зажигательныхъ рѣчей съ неосободвусмысленными намеками о помощи россійскаго государства »старо-руссамъ«, — этотъ Дудыкевичъ принялъ въ своихъ рѣчахъ въ высшей степени прогресивно-вызывающій, радикальный тонъ. Явно враждебныя и непримиримыя отношенія къ полякамъ раздражили этихъ послѣднихъ, въ результатѣ чего рѣшено было не предоставлять »старорусамъ« упомянутой вакансіи члена краеваго выдѣла. Послѣ того, какъ, гр. Бобринскій близко съ сердцу принялъ дѣла »старо-русской« партіи вышеупомянутый болѣе радикальный ея флангъ окрылился смѣлыми надеждами на лучшее будущее при помощи покровителя русскихъ въ Галиціи — гр. В. А. Бобринскаго и вліятельныхъ лицъ, стоящихъ за его спиною, на которыхъ дѣлалось не мало намековъ. Ихъ вліяніе въ партіи все усиливалось, въ результатѣ чего „старо-руссы“ вновъ возстановили противъ себи польскія краевыя власти и въ особенности вѣнское правительство. Почти все завоеванное „старо-руссами“ за время намѣстничества Андр. Потоцкаго было ими утеряно. Долго добивались „старо-руссы“ субсидіи отъ сейма на свои просвѣтительныя учрежденія (главнымъ образомъ издательскія). Подобныя же учрежденія „украинцевъ“ (»Просьвіта«) подобныя субсидіи давно уже получають. За послѣднее время имъ удалось получить 9 тысячъ коронъ на свое издательское дѣло имени Качковскаго; но ярко шовинистическая позиція, на которую стали „старо-руссы“ подъ вліяніемъ гр. Бобринскаго и Дудыкевича, явилась причиной того, что очень недавно субсидія эта была у нихъ отнята. Благорозумная, умѣренная часть »старо руссовъ« — вышеуказанные „старики“ прекрасно понимали, что отъ эфектныхъ и радикальныхъ рѣчей и статей Бобринскаго, Дудыкевича и Маркова 2-го врядъ ни получится что либо реальное; они не сомнѣвались, что русское правительство, какъ

оно ни цѣнитъ націоналистическій пылъ гр. Бобринскаго и его партіи не объявитъ войны Австріи для отвоеванія Червоной Руси — Галиціи. Между тѣмъ, порча отношеній къ „старо-русской" партіи вѣнскаго правительства и отчасти поляковъ имѣла для нихъ очень много вполнѣ реальныхъ послѣдствій, въ виду вновь возгорѣвшихся подъ вліяніемъ гр. Бобринскаго подозрѣній въ панроссійской агитаціи въ Галиціи".

(Конець буде).

Політичний огляд.

Австро-Угорщина.

В Сольногороді наступила дня 30. с. м. стріча італійского міністра заграничних справ маркіза ді Сан Джіуліяно з ґр. Еренталем. В полудне сего дня відбула ся перша довірочна розмова між обома міністрами без сьвідків в сальоні ґр. Еренталя в готелю „Europe". Розмова тревала $1\frac{1}{2}$ години. Друга довірочна розмова, але вже в прияві амбасадорів князя Аварни і фон Мерея відбула ся після сніданя. Розмова між обома міністрами була вельми приязна і сердечна. Вислід нарад буде відповідно до принятого звичаю оголошений по виїзді Сан Джіуліяна з Австриї поданий до публичного відома в дорозї урядового communiqué. Reichspost довідує ся, що в тім communiqué буде стверджена повна згода обох міністрів що до актуальних політичних питань та що она причинить ся до скріпленя відносин між Австро-Угорщиною і Італією. Розуміє ся, що порушено також все на ново виринаючі пограничні справи і т. п. та можна припустити, що прийшло до обопільних вдоволяючих заяв.

Заграниця.

В Цетинії відбуло ся золоте вінчанє королївскої пари. З сеї нагоди складали їй желаня крім родини також дипльоматичне тїло, скупштина, правительство та православне, католицке і музулманьске духовеньство. Перед палатою відбула ся дефіляда шкільних дітий і відпоручників всїх племен; зворушуюча була дефіляда значного відділу старих вояків з оружем з р. 1860. Король Никола зійшов до них, промовив до їх проводира, а опісля обіймив кождого з вояків.

До цїсаря Франц Йосифа вислав король Никола таку телеґраму: „За цїлий час мого довголїтного правлїня не занехала Ваша цїсарска і королївска Милість засипувати мене безчисленними доказами доброти і благородної прихильности. Але поновний доказ з нагоди піднесеня Чорногори до достоїньства королївства є мому серцю особливо дорогий. Зводьте Ваша Милість приняти слова моєї глибокої вдячности зарівно за желаня як і за дальші щирі бажаня, які певно принесуть щастя мому краєви і мому домови".

Римска Tribuna оголошує розмову одного зі своїх редакторів з Венїзельосом. Він заявив, що зложить свої уряди в кретийскім правительстві та буде міг приняти мандат до грецких народних зборів, який повірив єму нарід. Що до сего, начеб то Туреччина мала вважати се яко casus belli, замітив Венїзельос, що він не сподїє ся, щоби Туреччина се вчинила, бо не може она сего вчинити. Він є вправдї Кретийцем, але яко син Грека є натуралїзованим Греком. Крім сего замітив Венїзельос, що ідеалом є союз всїх балканьских народів, отже й Туреччини.

Урядова скрутинія при виборах до парляменту в Портуґалії ще не покінчена. Вісти про вислід виборів є вельми суперечні. Официяльно подають, що правительственна більшість буде виносити правдоподібно 40 голосів, але приватні вісти подають вельми сензацийний вислід, а іменно, що правительственна більшість буде виносити ледво 2 голоси. Се може довести до пересиленя о вельми поважних наслїдках. До 30. с. м. вибрано 90 міністериялів, 40 консервативних монархістів і 14 републиканців, з сего 10 в Лїсбонї.

Новинки

— **Календар**. В суботу: руско-кат.: Тадея ап.; римо-кат.: Брон. і Ізаб. — В недїлю: руско-кат.: Бгафії м.; римо-кат.: Йоахима.

— **Евхаристичний конґрес** в Монтреаль (Канада) зачне ся дня 8. вересня і потриває 4 дни. Однак вже 5. вересня зачнуть ся конґресові торжества принятєм папского леґата о. кардинала Ванутеллього. Перед кількома днями спис зголошених до участи архієпископів і епископів з цїлого сьвіта виносив 90. Учасником конґресу буде також наш Митрополит. По конґресї поїдуть церковні достойники до Нового Йорку на посьвяченє катедри св. Патрикія, побудованої коштом 700.000 долярів.

— **В Микуличині** відбув ся дня 25. серпня концерт для лїтників на дохід „Рідної школи". Проґрама подана гостям до рук заповідала ся та сама, що на концерті в Делятині. Концерт випав би на вдоволенє всїх, бо і виконанє було добре і дохід, як зачуваємо, був. — колиби не одна, зглядно дві річи, що зробили той концерт в Микуличині грубо несмачним, прямо прикрим. Аранжери концерту виділи на концерті много сьвящеників, що прийшли радо всї розірвати ся і зложити свої датки на „Рідну школу". Як люди інтелїґентні, повинні були розуміти і не сумніваємо ся, що розуміли се дуже добре, що співанє не заповідженої в проґрамі пісні „Івана Гуса" буде для тих сьвящеників і їх родин визиваючою прикростию. Відспівали — без протесту зі сторони присутних обиджених! відспівали, хоть повинні були пошанувати принайменше о. сов. Б., що зі своєю родиною виконав дві точки музичні з проґрами концерту. Нас дивує, як міг о. совітник Б. брати чинну участь в концерті з людьми, що таким способом обиджають сьвідомо релїґійні чувства тих, що прийшли громадно на концерт, на розривку і сповненє обовязку, а замість того їх обиджено. Не прийди на концерт — напятнують тебе як „некультурного назадника", прийди, а тобі заспівають „о годовачім черници", так начеби ми не мали вже що співати і мусїли бавити ся тим, що не для всїх миле! Обиджуванє гостий на концертах, до того несподїваними, незаповідженими в проґрамі кусниками — є чимсь так нерозумним, що тому пятна „культури і поступу" нїхто думаючий не дасть. — Друга прикра сторона того дня в Микуличині були танцї по концерті, хоть се був піст. Се сумне, у культурно розвинених наций небувале явище було в Микуличині тим прикрійше, що викликало згіршенє у Гуцулів („Піст, а холерники гуляють!!"), а ті, що танцювали, то були по найбільшій части зі сьвященичих родин. Імена сьвящеників, що на танцях були і своєю присутностию тишком одобрювали ту грубу аномалїю — промовчимо. І до них не відзиваємо ся, але звертаємо ся до їх родин, щоби застановили ся над тим і впливали на своє окруженє, щоби того рода „забав", як танцї в піст, котрі все є згіршенєм і у культурних людий не лучають ся — не уряджувати і не брати в них участи. Панї і Панни рускі! сповнїть Вашу апостольску місию, котру Ви найлекше і найскорше зробите, не допустїть до того, щоби Ви і Ваші дїти бавили ся тоді, коли Ваша забава других, хотьби лише одного обиджувала. Чи ми вийдемо коли з каламутної води? Доки ми будемо позваляти людям, що для них нема нїчого сьвятого, глузувати з річий сьвятих і високих? — В женщинах наших вся надія... — *Один з обиджених.*

— **З Равщини** пишуть нам: В селї Вербиці коло Угнова відограв кружок театральних любителів дня 21. серпня дві комедийки: „Як ковбаса та чарка" і „Піймав облизня". Крім парубків і дївчат взяли участь в грі студенти перебуваючі на вакациях. Читальняна саля не могла навіть помістити всїх видців. Виділ читальнї має купити площу і з весною хоче приступити до будови хати для читальнї. До гарного розвитку читальнї причинив ся багато місцевий парох о. Жук, який є головою читальнї. *М.*

— **Нова державна учительска женьска семинария**. Мінїстерство позволило утворити четверту утраквістичну державну женьску семинарию учительску в Бережанах. Заведенє, о котре старали ся також міста Золочів, Жовква, Тернопіль, Теребовля, Бучач, Коломия а навіть менші, буде зорґанїзоване і отворене з початком сего року шкільного. Місто Бережани жертвує для нової школи будинок, де містив ся доси суд, на довший час, а крім того заявило готовість причинити ся значнїйшою квотою на цїли семинариї. Як відомо, доси державні женьскі семинариї учительскі були у Львові, Перемишлї і Кракові. Перші дві є утраквістичні, в Кракові польска.

— **Палата мира в Газї**. Будова палати мира в Газї, на яку мілїярдер Карнеджіє призначив кілька мілїонів, поступає швидко вперед. Будовою кермує францускиий архітект Кордонїє. Поодинокі держави причиняють ся також до окрашеня палати мира. Голяндия дала образи Фердинанда Боля і сїм вітражів до сходової клїтки. Анґлїя уладжує своїм коштом вікна в великій салї засїдань. Франция зложила в дарунку образ Бернарда і ґобелїни, ткані по взорам зладженим Лїо О'Мерсон-а, призначені для меншої салї засїдань. Нїмеччина заняла ся зладженєм палатної огорожі. Італія доставила мармору до виложеня коритарів. Австро-Угорщина доставила бронзових і хрустальних сьвічників. Норвеґія прислала ґранїти для сходевої клїтки, а Швеция подбала о ґранїтові колюмни. Росия прислала яспісову вазу, три метри високу, яка буде поміщена в середущій салї. Зєдинені Держави мають подарувати величезну марморну статую, яка представляє ідею мира на основі права. Япанія дала золотом ткані килими, Бразилія доставила дороге дерево на будову, а Бельґія приняла ся виконати бронзові входові двері. Словом, майже всї культурні держави причинили ся до окраси палати мира в Газї, а у себе дома оружать ся як найживійше, бо палата мира — палатою, а практика каже, si vis pacem, para bellum.

— **Про „бриндзярну" в Жабю**, заложену сего року на Дзембронї з підмогою краєвого видїлу, доходять до нас невідрадні вісти. »Молочарня« ся — як називають єї гуцули — була в самім починї поставлена невідповідно. Не знаємо, чи завість промовляла з гуцула, який нас інформував, чи він говорив правду. Але сказав нам, що машини (вартости кільканайцять тисяч корон) до вироблюваня бриндзї і веденє взагалї сего цїлого інтересу передано у невластиві руки бо двом гуцулам, що не мають симпатиї анї кредиту між своїми. Зпочатку деякі давали молоко до »молочарнї«, але не діставши за него нї сотика, перестали приносити молоко і продали єго на гурт жидам, по 12 сот. за 1 лїтр, хоч молочарня обіцяла їм по 13 сот. Небавком, бо за кілька тижнів вівцї покинуть полонини, а грімко реклямована „бриндзярня" не продасть нї одного фунта свого виробу. Ми віримо, що ініциятори дземброньскої бриндзярнї мали на метї вирванє гуцулів з пейсатих рук, але взявши ся до дїла прихапцем, за мало походили коло гуцулів, щоби пересьвідчити їх про хосен з заложеної лише для їх добра молочарнї. Найже тепер подбають, щоби бодай на другий рік бриндзярня війшла в рух.

— **Чума в Росиї**. Чуму занесено вже аж під Уральскі гори. В джанбейтиньскій волости коло міста Уральска захорувало на чуму семеро людий, з чого троє зараз померло. В останних двох днях захорувало в Одесї на чуму 8 осіб, а 7 осіб на хоробу зовсїм подібну до чуми. Цїле місто подїлено на 72 округи з окремими лїкарями, але всїх округів не можна було обсадити лїкарями, бо їх не стало. Голова міста звернув ся проте з просьбою до київских лїкарів і до студентів медицини одеского унїверситету, щоби посьвятили ся борбі з чумою. Місячна платня для лїкарів виносить 125 рублїв.

— **Холєра в Росиї**. Петербурска телеґрафічна аґенция має такі звістки про холеру: за тиждень в Олександровску, катеринославскої ґуб., захоріло 31, померло 27; в Астраханї і ґубернії захоріло 141, померло 72; у Владикавказї захоріло 11, померло 4; у владикавказкім повітї захоріло 146, померло 87, в Воронїжи захоріло 803, померло 510; в гомельскім повітї захоріло 5, померло 4; в Миколаївску захоріло 27, померло 16; в Тулї захоріло 9, померло 8; в Цариции захоріло 10, померло 3; в Чистополї захоріло 4, помер 1; в повітї захоріло 86, померло 28; в смоленьскій ґуб. захоріло 7, померло 2; в Смоленьску вигасла холєра. Від початку пошести в ананєвскім повітї захоріло 633, померло 286; в Ананєві захоріло 4, померло 2; в сизраньскім повітї захоріло 421, померло 178; в Сизранї захоріло 79, померло 45. В Москві за два днї захоріло 6, померло 4. В Петербурзї за добу захоріло 53, померло 20, по лїкарнях лежить 671. В Ростові над Доном за останні два дни в городї захоріло 6, помер 1. Від початку пошести захоріло 3663, померло 1124, хорих 46. Фабрична інспекция подає, що від початку пошести до 14. серпня по фабриках і заводах области серед 15.000 робітників захоріло 220, померло 93. На рос. Подїлю було доси кількадесять випадків холєри.

— **Сатурн і комета в вересни**. З великих планет видко на небі в сїм місяци лише планету Сатурн. З початком місяця сходить він о 9. год. вечером, а при кінци вересня о 7. год. вечером. Пізнати єго від разу межи иншими звіздами, бо кулю єго окружає свобідно висячий перстень. Відповідно до положеня Сатурна бачить ся єго перстень в ріжних видах. Тепер саме куля планети є видна посеред перстеня. Через перстень перебігає темна лїнїя, перший раз замічена звіздарем Кассінієм і названа єго іменем. Сатурн має 9 місяців. — Комета »1910 Б« добачена Меткальфом не буде видна голим оком а небавком не буде єї видно і в далековидї. Обчислюють, що ся комета окружить сонце у віддаленю 290 мілїонів кільометрів.

— **Миш і артистка**. Le Magasin Pittoresque оповідає, що одна славна „прімадонна" мала виступити на сценї і відспівати пісню, де одно місце

було дуже тяжке. Їй не давала супокою особенно одна нотка і тому чекала з страхом на сю хвилю, коли прийде ся їй взяти сю нотку. Вкінци надійшов час виступу, артистка вийшла на сцену і стала співати. Коли була якраз перед ноткою, яка їй задавала тілько страху, через сцену стала перебігати маленька сіра миш. Артистка так єї настрашила ся, шо крикнула, а сей крик змішав ся з ноткою, так що не знала навіть, коли перейшла через найтруднїйше місце. Сильно зворушена з перестраху, утїкала по скінченю пісні, яка якраз на тім труднім для неї місци кінчила ся, чим скорше за кулїси. Там чекав уже на ню директор, що сидів в укритю, вижидаючи з нетерпеливостю закінченя пісні Славно! шепнув до неї, списалисьте ся, як не мож лучше. Чи чуєте, як там плеще публика в руки, а оплескам і крикови bis нема кінця? Тож не розумію, чому так скоро зі сцени утїкаєте, вертайте радше та вдоволїть бажаню публики. Добре, відповідає артистка, я верну, але як буду мала співати се найтяжше місце, щоби перебігала через сцену миш. Чи директор постарав ся о се, о тім часопись вже не згадує.

Тернє.

Вибори! Воюють, як льви, меценаси;
горлають оба про народні потреби, —
народ по арештах, скрізь бійки і кваси,
а ті меценаси найбільші для себе!..

Остапе! Ти мрії про посла лиши!
У нас до духовних довірє вже згасло.
Вступись меценасам, пісень не пиши,
лиш далї відважно майструй своє масло!..

Оповістки.

— **Важне для сьвящеників**. Видїл Тов а сьв Ап. Павла повідомляє отсим, що духовні вправи для сьвящеників відбудуть ся в духовній семінариї у Львові від 12. до 16. вересня с. р. Початок дня 12. вересня о 8-ій год. веч. Зголошуватись треба до виділу Тов-а сьв. Ап. Павла у Львові, ул. Коперника 37. найдальше до 10. вересня с р. За виділ: *О. Евген Гузар.*

— **Аматорске представленє у Львові.** Кружок аматорів Читальнї „Просьвіти" жовківского передмістя у Львові виставить в неділю дня 4 с. м. в салї »Сокола« (при ул. Рускій ч. 30) драму в 5 діях „Невольник". Почтова музика. Початок о год. 7. вечером. Білети по 1 К 50 с, 1 К і по 50 с продає „Сокільский Базар" в в день представленя від год. 5. при касї.

— **В академічній ґімназиї у Львові** є заведений від року курс г о с п і т а н т і в, котрий зачне ся в шкільнім роцї 1910/11 з днем 1. жовтня. Подання о принятя на сей курс, заосмотрені відповідними залучниками (метрикою, індексом і сьвідоцтвами кольоквіяльними) треба вносити безпроволочно на руки дирекциї академічної ґімназиї — головне заведенє при ул. Льва Сапіги.

Посмертні ✝ оповістки.

— **О. Адальберт Глиньский**, парох-ювілят Миклашева коло Львова, упокоїв ся дня 31. серпня с. р. в 87. році житя, а в 63. році сьвященьства. В. є. п.!

Сум.

Нам пишуть з сел, що косить людей холера, що душить їх тиф і гнїтить душу сум.

Ось вони сі рядки невеселі, сторінки, суму, що перегортають ся мляво в книзї житя:

»Коли надійдеш над село, то перед тобою відкриваєть ся страшний малюнок... Староста з сельским писарем і десяцькими ходить по селу, підраховує холерних слабих; урядник з стражниками, з десятниками вислїджують злодіїв, зносять до волости всяке покрадене збіжя«.

І тут же „пир під час чуми". Люде в горівцї топлять свій жах.

»Коло шкальні крик, співи; тут же поміж пяною юрбою просовуєть ся одна — дві домовини, які тихо - сумно сунуть ся на кладовище, без батюшки, без людей".

Тілько батькс-мати або сироти сердешні і не боять ся холерної домовини. Плачуть, за нею йдучи. І той плач мішає ся з криком підпилих коло шинку.

„Сумно тихо посуваєть ся домовина.

„На дзвіницї ревуть дзвони, які втихають тільки на ніч. Жах бере твою душу"...

Хіба веселий малюнок? Світ-за-очи втік би, та нікуди і крил немає. Криком кричав би, та дарма: не почують.

„Деж діти ся, де шукати порятунку — перегортають ся далі сторінки сельського суму, коли всї позатуляли вуха від селяньского стогону й плачу".

Гинуть, гинуть, кличуть — „ратуйте", а на те „ратуйте" тільки фершала пришлють та й то вряди-годи. Приїхав, поїхав, а домовина за домовиною сунеть ся та й сунеть ся на кладовище.

Не чують люде, то може вітер, гуляючи по полю, завитає над могилу, обниметь ся з нею, спитає, чого болїло тїло, як живе було, чого кричала душа?

Спитає, теплим подихом пригріє і далї, далї полине.

Тільки й утїхи.

(„Рада"). *Л. Чулий.*

Наука, штука і лїтература.

Dr. Bohdan Barwiński. *Pieczęć ruska Wojdyły z r. 1380.* (Przyczynek do stragistyki litewskiej).

Отсь статя появила са в краківских „Wiadomościach numizmatyczno-archeologicznych" (1910 ч. 9, ст. 143—145). В нїй обговорює др. Б. Барвіньский печатку ославленого Войдила колись простого парубка, а пізнїйше любимця вел. князя Ольґерда і шурина Ягайла. Сего Войдила казав в. кн. Кейстут повісити. До статї додане факсімілє печатки, яка зберегла ся в державнім архіві в Королївци.

Телеґрами

з дня 2. вересня.

Більбао (Іспанїя). Власти рішили оголосити ту внаслїдок вибухлого страйку, стан облоги і завісити конституцию.

Петербург. Всїм заграничним лїкарям-ґінекольоґам дозволено навіть без пашпорту прибути на V. ґінекольоґічний зїзд в Петербурзї. На кордонї впускають їх за показанєм карти участи на зїздї.

Цетинія. Онодїшні демонстрациї проти Чорногори і чорногорского короля в Білгородї викликали в Цетинїї немиле вражінє.

Ол. Барвіньский. Історичний огляд засновин Народного Дому у Львові (наоснові жерел). — Цїна 80 сотиків.

Ол. Барвіньский, З останних десятилїть XIX віку. — Цїна 40 сот.

W sprawie uniwersytetu lwowskiego listk Edw. G n i e w o s z a, szefa sencyjnego ministerstwa wyznań i ośw. do Alexandra Barwińskiego — Цїна 10 сот.

Гомерова Одиссея, переклад Ніщиньского Байди). Ч. І і ІІ. — Цїна 4 К 40 с.

Метаморфози Овідия, переклад Сердешного — Цїна 1 К.

Григорій С. Сковорода. — Цїна 30 с.
Кониський, Непримирена. — 40 с.
Кулїш, Дон Жуан Байрона. — 40 с.
Антін Головатий, Уманця. — 30 с.
Шевченко, Наймичка, повість. — 60 с.
„ Княгиня „ 30 с.
Проф. Ратмиров. повість Мордовця. — 40 с.
Оржешко, Великий, новеля. — 50 с.
Иов, переспів П. Ратая. — 1 К.

Можна дістати через адмінїстрацию „Руслана" або в книгарнї Н. Товариства ім. Шевченка.

Розклад зелїзничих поїздів

важний від 1. мая 1910.

До Львова приходять з	рано	перед пол.	по пол.	вечер	в ночи
Кракова	5·50	3·55	1·30	5·45	10·05
Кракова	7·27	10·10	1·15 Б	8·40	2·30
Тарнова	—	—	1·05	—	—
Підволочиск	7·20	12·00	2·15	5·40	10·30
Черновець	8·05	—	2·05	5·53	9·30
Черновець	—	—	—	6·35	12·20
Станиславова	5·45	—	—	—	—
Коломиї	—	10·21	—	—	—
Ходорова	5·15 Г				
Стрия	7·28	11·45	4·25	7·41	11·02
Стрия				10·19Д	
Самбора	8·00	9·58	2·00		9·00
Рави рускої	·32	12·00	—	8·00	—
Яворова	8·15	—	5·00	—	—
Брухович	7·32	1·05 Л	1·[illegible]3 З	8·00	9·25 З
Брухович	7·49 К	1·20	4·[illegible]0 З	3·26К	—
Підгаєць	—	11·15	—	—	
Винник		—			12·10
Янова	8·15	1·10 К	5·00	9·26 К	10·07К
Любіня	8·00	9·38	2·00	9·00	11·40Р
На Підзамче з:					
Підволочиск	7·01	11·40	2·00	5·17	10·13
Бродів	7·01	—	2·00	5·17	10·12
Підгаєць	—	10·54	—	9·44	—
Винник	7·26	—	—	6·29	11.55А
На Личаків з:					
Підгаєць	—	10·[illegible]3	—	9·28	—
Винник	7·10		—	6·13	11·39А
Зі Львова відходять до	**рано**	**перед пол.**	**по полуд**	**вечер**	**в ночи**
Кракова	[illegible]5	8·25	3·15	6·55	11.15
Кракова	6·04	8.40	3·55	7·45	12·40
Кракова	—	—	2·45	6·04	—
Мшани	—	—	3·30	5·41	—
Підволочиск	6·20	10·40	2·16	8·10	11.10
Черновець	6·10	9·35	—	—	10·35
Черновець	—	9·10	2·23	—	2·56
Станиславова	—	—	2·52	—	—
Коломиї	—	—	—	5·59	—
Ходорова	—	—	—	8·23 В	—
Стрия	7·30	10·15	1·45	6·50	11·25
Самбора	6·00	9·05	3·40	—	10·40
Рави рускої	7·34		2·30	7·10	11·35 З
Яворова	8·20		—	6·30	—
Брухович	6·13	10·05Л	2·35 З	8·38 З	11·35 З
Брухович	7·34	12·25 З	4·24 З	7·10	
Підгаєць	5·58			6·16	
Янова	8·20	10·20К	1·35 Н	3·35	6·39 К
Любіня	6·00	9·05	2·15 Р	3·40	10·40
З Підзамча о:					
Підволочиск	6·35	11·00	2·31	8·33	11·32
Бродів	6·35	11·00	2·31	8·33	—
Підгаєць	6·12		—	6·30	—
Винник			1·30		11·35А
З Личакова до:					
Підгаєць	6·31			6·50	
Винник			1·49		10·54

ЗАМІТКА: Поспішні поїзди печатані товстим другом. — *) Лише в неділї.

А = лише в середи і суботи. — Б = від 1[illegible]6 до 30/9 щоденно; В = в день перед кождою неділею і сьвятами обох обрядів. — Г = в день по кождій неділї і сьвяті обох обрядів. — Д = від 19/6. до 11 9. в неділї і рим.-кат. сьвята. — З = від 1/6. до 30/9. щоденно. — К = від 1/5. до 30/9. щоденно. — Л = від 1/6 до 31 [illegible] щоденно — Н = від 1/5. до 11/9. в неділї і рим. кат. сьвята. — Р = від 15/5. до 11/9. в неділї і рим. кат сьвята.

Видає і відповідає за редакцию Семен Горук.

З друкарні В. А. Шийковського.